Ady Endre

Répakapálás

Az ötezer holdas Batáry-tanyán dolgoztak napi harminc krajcárért a leányok. Répát kapáltak, s daloltak, mert május volt, mikor is bizseregni szokott a fiatal vér. Egy tejfölösszájú ispánka lovagolt néha a leányokig. Cukrosodott nyálú szájjal bámulta a friss, kapáló leányokat. Szeretett volna dévajkodni velük, de félt, hogy kikacagják. Azután pedig az öreg Batáry Tamás is érkezhet minden percben. Mint az Orbán lelke, olyan volt az öreg. Két deres lovával egyre a domíniumot járta.

A leányok előtt Jusztina szorgoskodott. Ugyanő kezdte az új nótát, ha a régit már befejezték egy-két sóhajjal a leányok. Jusztina félig úrileány lett volna. Talán a Batáryakkal is rokonságban volt. Kurtanemes parasztleány, amilyen sok van a vidékünkön. Erős csípőjű, piros arcú, melles. Leghátul pedig a két cigányleány kapált: Petyka és Juliska. Ők nem daloltak. Velük nem álltak szóba a többi leányok. Holott ők is harminc krajcárt kaptak a kapálásért.

Délben a két deressel megérkezett az öreg Batáry. Ordítva hívta az ispánkát, aki lován most is ott ténfergett a répatábla mellett. Szidta az ispánkát az öreg Batáry, hogy a leányok rosszul kapálnak. Kiadta ilyenformán a mérgét, és nyomban kegyes kedve támadt. Elballagott az ebédlő leányokhoz.

– Jusztina, Bakos Jusztina.

Jusztina felállott az ebédtől, s magát illegetve lépdelt a méltóságos úr elé.

– Hát mi újság van, Jusztina?

– A két cigányleánnyal van sok bajunk, méltóságos úr.

A méltóságos úr újra kiáltott:

– Hé, cigányleányok. Hogyishívják. Igen. Petyka, Juliska.

Jön a két cigányleány lomhán az öreg Batáry elé. Láthatóan el voltak csigázva. Nekik illett és kellett legszaporábban dolgozniok. Batáry Tamás kedvvel nézett a két cigányleányra. Mert Petyka és Juliska bársonyosak, finoman zömökek, szép szeműek voltak. De rögtön Jusztinához fordult a méltóságos úr:

– Hát mi a panasz ezek ellen?

Jusztina méltatlankodva, latoló fontossággal válaszolta:

– Ezek a cigányok a mi korsónkból akarnak inni.

Batáry Tamás a két cigányleányra nézett, s álmélkodott.

– Ah, ah. Igaz ez, Petyka?

Petyka volt az idősebb és bátrabb, s mivel őhozzá szólott a méltóságos úr, hát ő válaszolt:

– Igaz. Mi itt mind leányok vagyunk. Mind harminc krajcárt kapunk naponként. A mi szánk is van olyan tiszta, mint az övék. És nekünk falu csúfjára külön korsót hoznak. Azért sem kell. Mi az ő korsójukból akarunk inni.

Batáry Tamás vakarta a fejét. Magához intette az ispánkát.

– Ispán úr, hozzanak ide minden reggel négy-öt nagy korsó vizet. Hadd válogassanak a leányok.

Petyka szemtelen hirtelenséggel vágott közbe:

–– Az nem ér semmit, méltóságos úr. Mi abból a korsóból akarunk inni, amiből a többiek isznak.

Jusztina gúnyosan hahotázott, s a méltóságos úr gondolkozott. Ilyen két szép leány. Ezeknek ő mindent parancsolhatna. És ezek mindig eljönnek napszámba harminc krajcárért. De a többiek többen vannak. Azokra még nagyobb szükség van. Itt nem jó lesz ítélkezni. Bízzuk az ispánkára.

– Ispán úr, tegyen igazságot a leányok között. Jusztina, vigyázz, hogy mindenki szorgalmas legyen. Aki nem igyekszik, nem kap tengerikapálást.

Felült a kocsijába, s elhajtatott Batáry Tamás. A leányok munkába fogtak. A két cigányleány a szélen kapált. A leányok még csak egy seregbe se akartak velük állni. Egyébként izzadtak, szenvedtek, de daloltak a leányok. Sietniök kellett, s egy kimért táblát ma estig bevégezniök.

Petyka és Juliska majd meghaltak a szomjúságtól. Reggel és délben ittak a csikó-kútnál. Akármilyen szomjasak voltak, nem akartak a külön korsóhoz nyúlni. Ők is a Batáry Tamás napszámosai. Ők is leányok és fiatalok.

A többi leányok pedig korsójukat elrejtették egy közeli füzesben. És daloltak. És kacagták a cigányleányok keserűségét. Mind koldusok voltak. Kenyeret és kicsi avas szalonnát ettek. Ha majd a hét végén kikapják a pénzüket, háromszor annyi se volna elég csak az adósságra. Még jó, ha egyik-másiknak az apja meg nem issza a kis pénzt vasárnap a kocsmában. De gőgösek voltak, és ez jólesett nekik. Vasárnaponként alázatosan kullogtak be a napszámukért a Batáry-kastélyba. De akkor is különválva mentek. Sohasem a cigányleányokkal együtt.

Ez esetben úgy volt, hogy a leányok be sem mennek a faluba, mert már reggel ötkor úgyis munkába kell állni. És a falu messze van. És olyan szép, nyárias az éjszaka.

Petyka és Juliska persze külön csináltak maguknak éji szállást. Messze a többi leányoktól. Ők nem nótáztak, de aludni nem tudtak. Már késő volt, s csöndes minden. Éjfél lehetett, s megszólalt Petyka:

– Gyere, Juliska.

Lábujjhegyen megindultak a füzes felé. Csöndben, óvatosan, sokáig keresgéltek. Végre megtalálták a korsót. Be volt pólyázva zöld sással. Petyka óvatosan lehántotta a sást. Fölkapta a korsót, s ivott. Mintha nem petyhüdt víz volna, hanem az élet, a boldogság, az álmok teljesülése: úgy itta.

– Igyál, Juliska.

És Juliska is ivott. Áhítatosan, sokat. Azután ismét bepólyálták a korsót, holott víz alig volt már benne.

Reggel pedig mentek a korsóhoz a többi leányok. Vihogva mondták egymásnak:

– Nem nyúlt hozzá senki. Ebből nem iszik ám cigány!

És boldog arccal vették föl a kapát, hogy harminc krajcárért dolgozzanak a méltóságos Batáryak üdvére. És a cigányleányok is boldogok voltak már e napon. És így folyik ám a répakapálás szép Magyarországon.

1906